

คู่มือ

เกษตรกร

ฉบับรู้ทันเหลี่ยมเจ้าหนี้

คู่มือ เกษตรกร ฉบับรู้จักกันเหลื่อมเจ้าหน้า

พิมพ์ครั้งแรก

ผู้เขียน

บรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

ภาพประกอบ/รูปเล่ม

มีนาคม 2566

เพ็ญนภา หงษ์ทอง

อารีวรรณ คุณันเทียะ

พงษ์ทิพย์ สำราญจิตต์

boon_chid@yahoo.com

จัดพิมพ์

มูลนิธิชีวิตไท (Local Act)

129/250 หมู่บ้านเพอร์เฟกเพลส รัตนาธิเบศร์

ถนนไทรมา ต.บางรักน้อย อ.เมืองนนทบุรี

จ.นนทบุรี 11000

โทรศัพท์/โทรสาร 02-048-5465

อีเมลล์ localact@localact.org

ข้อมูลเพิ่มเติม :

www.landactionthai.org

www.facebook.com/LocalAct

สนับสนุนการจัดพิมพ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

คำนำ

คู่มือเกษตรกรฉบับรู้ทันเหลี่ยมเจ้าหนี้เล่มนี้ เป็นผลผลิตหนึ่งที่ได้จากการสัมมนาฯ แก่นำเกษตรกรที่มีประสบการณ์ตรงในการช่วยเหลือเกษตรกรบริหารจัดการหนี้สิน บางคนเคยร่วมงานกับกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ประสบการณ์บางอย่างของแก่นนำอาจสอดคล้องหรือเป็นประโยชน์กับเกษตรกรบางราย แต่อาจไม่สามารถใช้ได้ผลกับเกษตรกรอีกหลายราย

ข้อเสนอแนะและแนวทางปฏิบัติในคู่มือเล่มนี้ จึงเป็นเพียงแนวทางที่เสนอให้เกษตรกรได้พิจารณานำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทตัวเอง ซึ่งนอกจากมุ่งหมายให้เกษตรกรมีทางเลือกในการบริหารจัดการหนี้สินโดยไม่หลงกับเล่ห์เหลี่ยมของเจ้าหนี้แล้ว ยังต้องการให้เกษตรกรมองเห็นมิติที่รอบด้านมากขึ้นของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ที่มีข้อจำกัดในการช่วยเหลือเกษตรกรด้านหนี้สินหลายประการ

หวังเป็นอย่างยิ่งที่คู่มือเล่มนี้จะเป็นที่พึงให้เกษตรกรได้บ้าง

มูลนิธิชีวิตไท (Local Act)

มีนาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
คู่มือเกษตรกร ฉบับรู้ทันเหลี่ยมเจ้าหนี้.....	5
โดยปกติแล้วลูกหนี้ NPL จะมีทางเลือก 2 ทาง.....	6
1. เข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้.....	6
2. การถูกฟ้องดำเนินคดี.....	7
ทางเลือกอื่นเมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้.....	8
1. ขอความช่วยเหลือจากกองทุน.....	8
2. เกษตรกรควรต้องมีหลักในการพิจารณาจัดการหนี้ตนเอง	10
3. สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กร.....	15
4. เพิ่มมูลค่าที่ดิน.....	17
เรียนรู้ข้อจำกัดของกองทุนฟื้นฟู.....	18
อ้างอิง.....	23

คู่มือเกษตรกร ฉบับ รู้ทันเหลี่ยมเจ้าหนี้

ค ความท้าทายที่สำคัญของเกษตรกรภายหลังเป็นลูกหนี้คือความสามารถในการชำระหนี้ ทั้งนี้มีตัวเลขจากสถาบันการเงินเจ้าหนี้สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรไทยมีความสามารถในการชำระหนี้น้อยลงทุกปี ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือตัวเลขจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สถาบันการเงินเจ้าหนี้ที่ใหญ่ที่สุดของเกษตรกร ตัวเลขสิ้นปีบัญชี 2563 ของ ธ.ก.ส. แสดงให้เห็นว่าธนาคารมีหนี้เสีย (NPL) 57,826 ล้านบาท คิดเป็น 3.71 % ของสินเชื่อกคงค้างทั้งหมด ปี 2564 ยอดหนี้ NPL เพิ่มขึ้นมาเป็น 92,000 ล้านบาท คิดเป็น 6.63% บัญชีปี 2565 ตัวเลข ณ วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 ยอดหนี้ NPL พุ่งขึ้นไปถึง 1.4 แสนล้านบาท หรือประมาณ 9.18% จากยอดสินเชื่อกคงค้างทั้งหมด 1.6 ล้านล้านบาท ตัวเลข NPL ที่เพิ่มขึ้นทุกปีคือภาพสะท้อนว่าเกษตรกรลูกหนี้ชำระหนี้ได้น้อยลงทุกปี

โดยปกติแล้ว

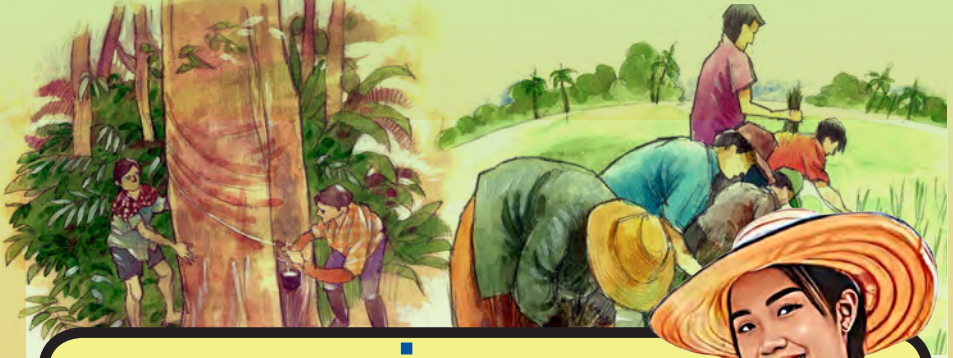
ลูกหนี้ **NPL** จะมีทางเลือก 2 ทาง

1. **เข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้** ที่หมายถึงการนำเงินต้นคงค้าง ดอกเบี้ยค้างชำระ ค่าปรับผิดนัดชำระหนี้ และดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้ มารวมกันทั้งหมด ปรับให้กลายเป็นเงินกู้ยอดใหม่ ทำสัญญาเงินกู้ใหม่ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรลูกหนี้มียอดเงินกู้ที่เพิ่มขึ้น เงื่อนไขการผ่อนชำระอาจเปลี่ยนแปลงไปอาจมีจำนวนงวดที่ต้องชำระมากขึ้น จำนวนเงินที่ส่งต่องวดอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลง ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรส่วนใหญ่มักพบว่าท้ายที่สุดเกษตรกรก็ไม่สามารถชำระหนี้ก้อนใหม่นี้ได้ กลายเป็นหนี้ NPL อีกครั้ง และเข้าสู่การปรับโครงสร้างหนี้อีกครั้ง ด้วยกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ในลักษณะนี้ ทำให้มูลค่าหนี้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากยอดเงินกู้ครั้งแรกอาจมีมูลค่าหลักหมื่น อาจเพิ่มเป็นมูลหนี้หลักแสนหรือหลักล้านในเวลาเพียงไม่กี่ปี เพราะดอกเบี้ยคงค้างและค่าปรับจะถูกนำมารวมเป็นมูลค่าหนี้ใหม่ทุกครั้ง

2. การถูกฟ้องดำเนินคดี เกษตรกรที่ไม่เข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้จะถูกฟ้องดำเนินคดีทางแพ่ง ซึ่งส่วนใหญ่ผู้พบว่าเมื่อตกเป็นจำเลยเกษตรกรมักไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ไม่มีทนายความ ทำให้กระบวนการทางศาลจบลงด้วยการยอมรับคำพิพากษาตามยอมที่มีสัญญาประนีประนอมกำหนดเงื่อนไขการชำระหนี้ใหม่ ซึ่งมักเป็นตามที่เจ้าหนี้กำหนดไว้เนื่องจากเกษตรกรไม่มีความรู้และไม่มีอำนาจต่อรอง ผลของการถูกดำเนินคดีมักจบลงด้วยการที่เกษตรกรถูกยัดทรัพย์สินเข้าสู่กระบวนการขายทอดตลาดเพื่อนำเงินไปชำระหนี้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาล

ทางเลือกอื่น

เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้

หากเกษตรกรลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้และไม่ต้องการเข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ของเจ้าหนี้ และไม่อยากให้ถูกฟ้องร้อง ให้พิจารณาตัวเลือกต่อไปนี้แล้วเลือกปฏิบัติตามข้อที่คิดว่าตนเองสามารถทำได้

1. ขอความช่วยเหลือจากกองทุน หรือองค์กรต่างๆ ของภาครัฐ ที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรด้านภาระหนี้สินเป็นการเฉพาะ องค์กรสำคัญได้แก่กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรควรต้องศึกษาเงื่อนไขการสมัครสมาชิก และเงื่อนไขการได้รับความช่วยเหลือขององค์กรหรือกองทุนต่างๆ ให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อประเมินว่าตนเองมีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขหรือไม่ เงื่อนไขหลักที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรหรือกองทุนที่ช่วยเหลือเกษตรกรด้านหนี้สินคือ การกำหนดสถานะหนี้ที่จะได้รับความช่วยเหลือว่าต้องเป็นหนี้ NPL เท่านั้น โดยเฉพาะกองทุนฟื้นฟูฯ ที่กำหนดไว้ว่าหนี้ของเกษตรกรที่กองทุนฯ จะเข้าไปซื้อได้ต้องเป็นหนี้ NPL มาแล้วอย่างน้อย 3 ปี ดังนั้นเมื่อเกษตรกรรู้ตัวว่า

ไม่สามารถชำระหนี้ได้
ทางเลือกหนึ่งคือ หยุด
การชำระหนี้ แล้วติดต่อ
ขอความช่วยเหลือจาก
กองทุนฟื้นฟูฯ ไม่ควรพยายามหา
ทาง “หมุนหนี้” หรือกู้ยืมจากเจ้าหนี้
รายหนึ่งไปชำระหนี้อีกรายหนึ่ง เพราะจะทำให้
ตนเองติดอยู่ในวังวนของหนี้แน่นยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ก่อนจะตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกองทุนใดๆ
เกษตรกรควรต้องศึกษาเงื่อนไขของกองทุนนั้นๆ อย่างละเอียด
และพิจารณาว่าสามารถยอมรับและทำตามเงื่อนไขต่างๆ เหล่านั้น
ได้หรือไม่ จากการสัมภาษณ์แกนนำเกษตรกรพบว่าแต่ละกองทุน
จะมีเงื่อนไขปลีกย่อยที่แตกต่างกันไป เช่น บางแห่งให้การช่วยเหลือ
เฉพาะสถาบันการเงินเจ้าหนี้ภาครัฐ ไม่รวมธนาคารพาณิชย์
บางแห่งให้การช่วยเหลือเฉพาะหนี้ที่เป็นการกู้ยืมจำ
นองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ถูกต้อง บางแห่ง
พิจารณามูลค่ายอดหนี้ เมื่อพิจารณา
และหาแหล่งช่วยเหลือที่สอดคล้องกับ
คุณสมบัติของตนเองแล้ว เกษตรกร
ควรต้องรีบติดต่อไปยังแหล่งให้ความ
ช่วยเหลือนั้น เพื่อเริ่มดำเนินการตาม
เงื่อนไขต่อไป

2. เกษตรกรควรต้องมีหลักในการพิจารณาจัดการหนี้

ตนเอง เมื่อตัดสินใจเลือกแล้วให้มั่นคงในทางที่เลือก อย่ากลับไปกลับมา ทั้งนี้เมื่อเกษตรกรเลือกที่จะขอความช่วยเหลือจากองค์กรหรือกองทุนต่างๆ ที่มีเงื่อนไขให้การช่วยเหลือเฉพาะหนี้ที่มีสถานะ NPL และเกษตรกรตัดสินใจหยุดการชำระหนี้แล้ว อาจได้รับการติดต่อจากสถาบันการเงินเจ้าหนี้เพื่อชักชวนให้เข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ เมื่อประสบกับสถานการณ์เช่นนี้เกษตรกรควรต้องยื่นหยุดชัดเจนในการไม่ปรับโครงสร้างหนี้ เพราะการปรับโครงสร้างหนี้จะทำให้ไม่สามารถได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนต่างๆ โดยเฉพาะกองทุนฟื้นฟูฯ ได้

ทั้งนี้ก็มีข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของแกนนำเกษตรกรว่าเมื่อสถาบันการเงินเจ้าหนี้พบความผิดปกติในบัญชีเงินกู้ เช่น การผิดนัดชำระ การค้างชำระอย่างต่อเนื่อง ก็มักจะส่งตัวแทนเข้าหาลูกหนี้

จะได้หยุดดอกเบี้ยยและค่าปรับ
และจะมีเงินสดใช้เพิ่มอีกนิดหน่อย

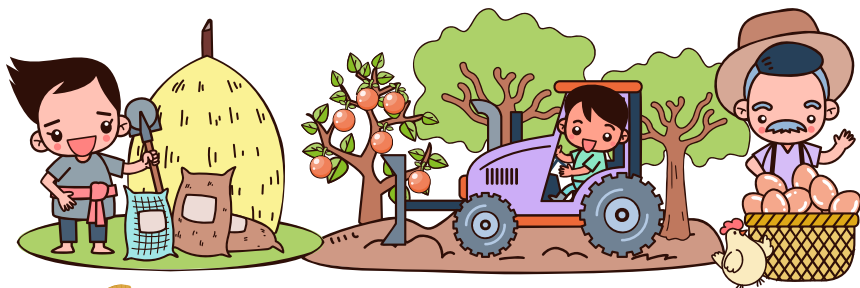
เพื่อเชื้อเชิญ ชักชวน หวานล่อม ให้ลูกหนี้ปรับโครงสร้างหนี้ ด้วย เหตุผลว่า **“จะได้หยุดดอกเบี้ยยและค่าปรับ”** และ **“จะมีเงินสดใช้ ‘เพิ่ม’ อีกนิดหน่อย”** สิ่งที่สถาบันการเงินเจ้าหนี้ทั้งภาครัฐและ เอกชนไม่อธิบายให้เกษตรกรลูกหนี้ฟังอย่างชัดเจนคือ การปรับ โครงสร้างหนี้หมายถึงการที่เรามีหนี้เพิ่มขึ้น ภาระการชำระหนี้ ก็เพิ่มมากขึ้น โอกาสสูญญเสียดินทำกินจากการถูกนำไปขาย ทอดตลาดก็มีเพิ่มมากขึ้นและเร็วขึ้น

นอกจากการเสนอให้เข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้แล้ว ยังพบว่าสถาบันการเงินเจ้าหนี้ยังอาจนำเสนอโครงการสินเชื่อ รูปแบบใหม่เพื่อเป็นทางเลือกในการบริหารจัดการหนี้ให้เกษตรกร ด้วย เช่น การกู้แบบค้ำประกันกลุ่ม ที่ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งเกษตรกรต้องตระหนักรู้ให้เท่าทันว่าข้อเสนอต่างๆ ล้วนเป็น

การกู้แบบค้ำประกันกลุ่ม ที่ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน

“**เหล็ยม**” ของสถาบันการเงินเจ้าหนี้ที่ไม่ต้องการให้เกษตรกรเข้าไปขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก หรือการไม่ต้องการให้มีบุคคลที่ 3 แทรกเข้ามา โดยเฉพาะกองทุนฟื้นฟู เป็นองค์กรที่สถาบันการเงินเจ้าหนี้ไม่ต้องการให้เกษตรกรลูกหนี้เข้าไปขอรับความช่วยเหลือมากที่สุด เหตุผลสำคัญคือกองทุนฟื้นฟู เป็นองค์การมหาชนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เงื่อนไขหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรจะได้รับการรับรองจากมติคณะรัฐมนตรีทำให้สถาบันการเงินเจ้าหนี้ต้องยอมรับและปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์สำคัญคือเมื่อกองทุนฟื้นฟู มีมติซื้อหนี้ของเกษตรกร ซึ่งหมายถึงการที่กองทุนฟื้นฟู นำเงินไปชำระหนี้ให้กับสถาบันการเงินเจ้าหนี้ แล้วให้เกษตรกรทำสัญญากู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟู แทน สถาบันการเงินเจ้าหนี้ที่เป็นธนาคารพาณิชย์ ต้องขายหนี้ให้กองทุนในอัตราที่ลดเงินต้นลงให้เหลือร้อยละ 50 ของเงินต้นคงค้าง และยกดอกเบี้ยยค้างชำระให้ ส่วนเจ้าหนี้ที่เป็น

สหกรณ์การเกษตรต้องขายหนี้เกษตรกรให้กองทุนฟื้นฟู ในอัตราเงินต้นเต็มจำนวน บวกดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สถาบันการเงินเจ้าหนี้ไม่พึงประสงค์

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของแกนนำเกษตรกรที่สังเกตพบว่าเมื่อสถาบันการเงินเจ้าหนี้รู้ว่าลูกหนี้ตัวเองกำลังเข้าหากองทุนฟื้นฟู ก็จะพยายามดึงลูกหนี้ออกมาส่วนใหญ่ที่พบคือการส่งเจ้าหน้าที่ไปติดต่อลูกหนี้ เสนอเงื่อนไขการผ่อนชำระใหม่ที่ดึงดูดใจเกษตรกรลูกหนี้นี้มาก เช่น จากเดิมที่กำหนดให้ผ่อนเดือนละ 20,000 บาท แม้ก่อนหน้านี้ออกมาจะขอลดอย่างไรก็ไม่ยอม แต่เมื่อเห็นว่าลูกหนี้เข้าหากองทุนฟื้นฟู และมีแนวโน้มจะได้รับการซื้อหนี้ ธนาคารกลับเป็นฝ่ายยื่นข้อเสนอลดอัตราการผ่อนชำระเหลือเพียงเดือนละ 2,000 บาท เพื่อจูงใจไม่ให้เกษตรกรขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนฟื้นฟู หรือการให้ข้อมูลอย่างผิดๆ เช่น **“กองทุนฟื้นฟู ไม่มั่นคงหรอก” “กองทุนฟื้นฟู ไม่มี พ.ร.บ. ไม่มีเงินซื้อหนี้จริงหรอก”** เพื่อสร้างความลังเล บั่นทอนความมั่นใจที่เกษตรกรมีต่อกองทุนฟื้นฟู

หากผู้แทนจากสถาบันการเงินเจ้าหนี้เข้ามาในลักษณะนี้
เกษตรกรควรปฏิเสธการเจรจา โดยยืนอยู่บนฐานการตัดสินใจที่
ต้องการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนฟื้นฟูฯ ทั้งนี้เกษตรกร
ต้องพึงระลึกเสมอว่า หากหลงเชื่อคำพูดของเจ้าหนี้และหันกลับไป
ผ่อนชำระ ปัญหาหนี้สินก็จะวนกลับไปเหมือนเดิม เพราะไม่มีหลัก
ประกันว่าเจ้าหนี้จะลดการผ่อนชำระต้องวดให้จริงหรือไม่ และเป็น
ระยะเวลานานเท่าใด อีกทั้งการย้อนกลับไปหาเจ้าหนี้ยังอาจทำให้
เสียโอกาสได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนฟื้นฟูฯ และกองทุนหรือ
หน่วยงานอื่นๆ อีกด้วย หากเกษตรกรไม่สามารถปฏิเสธสถาบัน
การเงินเจ้าหนี้ได้ด้วยตนเอง อาจประสานไปยังแกนนำเกษตรกร
ในพื้นที่ของตนเองเพื่อเป็นผู้เจรจาแทน

3. สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือเครือข่าย
เกษตรกร เป็นทางเลือกที่สำคัญ โดยเฉพาะเมื่อเกษตรกรประสงค์
ขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนฟื้นฟู ทั้งนี้เงื่อนไขสำคัญอีก
ประการหนึ่ง นอกเหนือจากต้องมีหนี้ที่เป็นสถานะ NPL คือ
เกษตรกรต้องเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ในปัจจุบันกลุ่มเกษตรกร
ที่เข้มแข็งและทำงานร่วมกับกองทุนฟื้นฟู มาอย่างต่อเนื่องมีหลาย
องค์กรเกษตรกร ซึ่งหลายองค์กรจะมีเครือข่ายกระจายอยู่ตาม
หมู่บ้านและตำบลต่างๆ ทั่วประเทศ เกษตรกรที่ประสงค์จะเข้าเป็น
สมาชิกกองทุนฟื้นฟู เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือด้านภาระหนี้สิน
จากกองทุนฟื้นฟู ควรหาองค์กรเครือข่ายที่ใกล้บ้านที่สุดแล้วสมัคร
เป็นสมาชิกไว้ ถ้าเป็นไปได้ควรสมัครตั้งแต่แรกๆ ในช่วงก่อนจะเป็น
หนี้ หรือเมื่อเริ่มผิดชำระหนี้ ไม่ควรปล่อยให้เป็นคดีถูกฟ้องศาลแล้ว
จึงค่อยมาสมัครเป็นสมาชิกองค์กรเกษตรกรเพราะอาจช้าเกินไป

สิ่งสำคัญก่อนตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรใดๆ เกษตรกรควรต้องศึกษาระเบียบและเงื่อนไข รวมถึงแนวทางปฏิบัติของกลุ่มเกษตรกรต่างๆ ให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมกับเงื่อนไขตนเอง บางกลุ่มอาจไม่เสียค่าสมัครสมาชิก แต่อาจมีการขอให้บริจาคเข้ากลุ่มตามที่กำหนด บางกลุ่มอาจมีความสัมพันธ์กับองค์กรทางการเมือง บางกลุ่มอาจเน้นการทำงานด้านการณรงค์หรือการเคลื่อนไหว เช่น การสนับสนุนให้กองทุนฟื้นฟูฯ ยอมรับข้อเรียกร้องของเกษตรกร หรือการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเข้ามาสนใจปัญหาหนี้สินเกษตรกรให้จริงจังมากขึ้น เกษตรกรควรต้องตรวจสอบให้รอบคอบด้วยว่าองค์กรที่ตนเองประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกนั้นมีการทำงานเพื่อเกษตรกรสมาชิกจริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

4. เพิ่มมูลค่าที่ดิน เป็นทางเลือกเพื่อการเตรียมพร้อม หากกระบวนการช่วยเหลือไม่สามารถทำได้สำเร็จ เช่น กองทุนฟื้นฟูฯ ไม่รับซื้อหนี้ และกองทุนหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เคยฝากความหวังไว้ไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้ ด้วยเงื่อนไขต่างๆ และปัญหาหนี้สินต้องจบลงที่การถูกยึดทรัพย์สินขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ การเพิ่มมูลค่าที่ดินคือการทำให้ที่ดินของเราเองมีมูลค่าเพิ่มขึ้นสูงสุด เพื่อให้ขายทอดตลาดได้ในราคาดีที่สุด วิธีการเพิ่มมูลค่าที่ดินที่ทำได้ง่ายและต้นทุนต่ำสุดคือการปลูกไม้เศรษฐกิจบนที่ดินตัวเอง เพื่อให้เป็น **“ทรัพย์สินอื่น”** ที่สามารถนำไปเป็นหลักประกันทางธุรกิจและการขอสินเชื่อได้ เมื่อมีการขายที่ดิน ต้นไม้เศรษฐกิจที่เราปลูกไว้บนที่ดินจะถูกนำมาคำนวณบวกเข้าไปในราคาที่ดินด้วย โดยไม้เศรษฐกิจที่กฎหมายให้การยอมรับเป็น **“ทรัพย์สินอื่น”** มีถึง 58 ชนิด เช่น สัก พะยุง ชิงชัน เต็ง รัง พะยอม ประดู่บ้าน มะค่าโมง ฯลฯ และในท้ายที่สุดหากที่ดินไม่ได้ถูกนำเข้าสู่กระบวนการขายทอดตลาด ไม้เศรษฐกิจเหล่านี้ในอนาคตสามารถเป็นแหล่งรายได้ที่ดีให้เกษตรกรด้วย เกษตรกรสามารถเลือกปลูกไม้เหล่านั้นบนที่ดิน

ของตนเองได้ ตั้งแต่เริ่มรู้ว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้ โดยติดต่อ
ขอฟื้นฟูไม้และคำแนะนำในการปลูกได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ
ในท้องที่ตนเอง

เรียนรู้ ข้อจำกัด ของกองทุนฟื้นฟู

หากพิจารณาตามข้อเท็จจริง ต้องยอมรับว่าในปัจจุบันหน่วยงานที่เป็นที่พึ่งด้านปัญหาหนี้สินให้เกษตรกรได้มีประสิทธิภาพที่สุดคือกองทุนฟื้นฟู เพราะกำหนดวงเงินหนี้ที่จะให้ความช่วยเหลือสูงกว่ากองทุนอื่นคือ สูงถึงรายละเอียด 5 ล้านบาท และเกษตรกรสามารถนำเอกสารรับรองการอนุมัติการซื้อหนี้ของกองทุนฟื้นฟู ไปยื่นต่อศาล เพื่อระงับกระบวนการทางการศาลไว้ชั่วคราวได้ อย่างไรก็ดี กองทุนฟื้นฟู มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่เกษตรกรควรต้องพิจารณาก่อนสมัครเป็นสมาชิกด้วย ได้แก่

1. นโยบายและงบประมาณในการจัดการหนี้ของกองทุนฟื้นฟูจำเป็นต้องได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีก่อน ที่ผ่านมาด้วยงบประมาณที่จำกัด ทำให้กองทุนฟื้นฟูไม่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรกรได้มากเท่าที่ควรจะเป็น และต้องมีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคัดกรองเกษตรกรที่จะได้รับความช่วยเหลือ เช่นในปีงบประมาณ 2565 กองทุนฟื้นฟู ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลประมาณ 1,500 ล้านบาท สามารถซื้อหนี้เกษตรกรได้เพียง 1,367 ราย จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3,425 ราย นอกจากนี้การที่มาตรการและงบประมาณของกองทุนฟื้นฟู ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีทำให้แกนนำเกษตรกรบางรายตั้งข้อสังเกตว่ากองทุนฟื้นฟู อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองได้

2. กองทุนฟื้นฟู มีสถานะเป็นองค์กรมหาชน มีหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการทำงาน มีกระบวนการหลายขั้นตอน ทำให้การช่วยเหลือเกษตรกรอาจล่าช้า ไม่ทันกับสถานการณ์ของเกษตรกร

3. สถานะของการเป็นองค์การมหาชน ทำให้อาจต้องเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบการใช้งบประมาณของภาครัฐ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารจัดการงบประมาณ ซึ่งอาจจะทำให้กระบวนการดำเนินงานต่างๆ ของกองทุนฟื้นฟู ต้องหยุดชะงักดังที่เคยเกิดขึ้นในช่วงระหว่างปี 2555-2560

ที่กองทุนฟื้นฟู ถูกสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเข้าตรวจสอบ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการซื้อหนี้ของเกษตรกรได้ การหยุดชะงักในช่วงนั้นส่งผลให้ยอดสะสมของจำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนหนี้เพิ่มมากขึ้น โอกาสในการได้รับการช่วยเหลือของเกษตรกรแต่ละคนก็ยิ่งลดน้อยลง

4. กองทุนฟื้นฟูฯ ไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการบังคับสถาบันการเงินเจ้าหนี้ แม้แต่สถาบันการเงินเจ้าหนี้ในภาครัฐอย่างสหกรณ์การเกษตรเองก็ตาม การที่กองทุนฟื้นฟูฯ จะซื้อหนี้ได้ต้องได้รับความยินยอมจากสถาบันการเงินเจ้าหนี้ด้วย ซึ่งพบว่าเจ้าหนี้จำนวนมากไม่ยอมให้มีการซื้อหนี้ในบางกรณี โดยเฉพาะกรณีที่ทำให้เจ้าหนี้ได้รับดอกเบี้ยหรือเงินต้นน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังที่เคยปรากฏหลายครั้งกรณีสหกรณ์การเกษตร ที่เงื่อนไขการซื้อหนี้ของกองทุนฟื้นฟูฯ คือ การชำระเงินต้นให้ทั้งหมด แต่จะบวกดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 7.5 เป็นเวลาไม่เกิน 5 ปี หากเกษตรกรผิดนัดชำระหนี้มาเกิน 5 ปี ดอกเบี้ยในส่วนที่เกินมาจะไม่อยู่ในขอบข่ายการซื้อหนี้ของกองทุนฟื้นฟูฯ ทำให้หลายกรณีสหกรณ์การเกษตรไม่ยอมขายหนี้ให้กองทุนฟื้นฟูฯ หรือยื่นเงื่อนไขให้เกษตรกรหาเงินมาชำระดอกเบี้ยส่วนต่างก่อนจึงจะขายให้ ซึ่งตัวเกษตรกรเองก็ไม่มีความสามารถในการชำระดอกเบี้ยส่วนนี้ ปัจจุบันมีมูลหนี้จำนวนหนึ่ง

ค้างอยู่ในสถานการณ์นี้คือกองทุนฟื้นฟูฯ อนุมัติซื้อหนี้แล้วแต่สถาบันการเงินเจ้าหนี้ไม่ขาย

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำแนะนำ แม้ว่าผู้จัดทำเชื่อมั่นว่าจะมีประโยชน์กับเกษตรกรบ้างไม่มากก็น้อย แต่ก็ไม่สามารถกล่าวได้อย่างเต็มคำว่าต้องการให้เกษตรกรนำไปใช้ทั้งหมด เพราะการบริหารจัดการหนี้ที่ดีที่สุดคือการชำระหนี้ตามเงื่อนไขที่ระบุในสัญญาเงินกู้ หากเกษตรกรสามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญาก็ไม่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากคู่มือเล่มนี้ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ผู้จัดทำปรารถนาจะเห็นมากกว่า แต่เมื่อใดที่การชำระหนี้เป็นภาระ

ที่หนักจนเกินไป ผู้จัดทำหวังว่าสาระของคู่มือเล่มนี้จะเป็นแนวทางให้กับเกษตรกรหยิบไปใช้ได้ เพื่อไม่ให้ปัญหาหนี้สินพาเกษตรกรจมดิ่งในวงจรหนี้จนถึงวันที่ต้องถูกยึดทรัพย์ขายทอดตลาด

อ้างอิง

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (2565). ข้อมูลทะเบียนหนี้ของเกษตรกรสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร.

เอกสารประกอบการสัมมนาเวทีวิชาการมูลนิธิชีวิตไท พ.ศ. 2565.

ประชาชาติธุรกิจ. (2565). ธ.ก.ส.เร่งแก้ NPL ทะลักรกว่า 9% หันดอกเบี้ยแลกพื้นสถานะกลับสู่ลูกหนี้ที่ดี.

แหล่งข้อมูลออนไลน์ เข้าถึงได้ที่ <https://www.prachachat.net/finance/news-973223>.

ฐานเศรษฐกิจ. (2565). กองทุนฟื้นฟูฯ วางแผนครึ่งปีแรก 2566 ชื้อหนี้เกษตรกร 2,900 ล้านบาท.

แหล่งข้อมูลออนไลน์ เข้าถึงได้ที่ <https://www.thansettakij.com/business/trade-agriculture/550354>.

“...เมื่อสถาบันการเงินเจ้าหนี้พบความผิดปกติในบัญชีเงินกู้ เช่น การผัดผ่อนชำระ การค้างชำระอย่างต่อเนื่อง ก็มักจะส่งตัวแทนเข้าหาลูกหนี้เพื่อเชื่อเชิญ ชักชวน หวานล้อม ให้ลูกหนี้ปรับโครงสร้างหนี้ ด้วยเหตุผลว่า “จะได้หยุดดอกเบี้ยและค่าปรับ” และ “จะมีเงินสดใช้ ‘เพิ่ม’ อีกนิดหน่อย” สิ่งที่สถาบันการเงินเจ้าหนี้ทั้งภาครัฐและเอกชนไม่อธิบายให้เกษตรกรลูกหนี้ฟังอย่างชัดเจนคือ การปรับโครงสร้างหนี้หมายถึงการที่เรามีหนี้เพิ่มขึ้น ภาระการชำระหนี้ก็เพิ่มมากขึ้น โอกาสสูญเสียที่ดินทำกินจากการถูกนำไปขายทอดตลาดก็มีเพิ่มมากขึ้นและเร็วขึ้น”

มูลนิธิชีวิตไท

ข้อมูลเพิ่มเติม

www.landactionthai.org

www.facebook.com/LocalAct

สนับสนุนการจัดพิมพ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

สนับสนุน สืบสาน นวัตกรรม สืบสาน สุขภาพ